

सर्प ऐरावतो जरत्कर्णः। ग्रावाणः। जगती

आ व ऋञ्जस ऊर्जा व्युष्टिष्विन्द्रं मरुतो रोदसी अनक्तन।

उभे यथा नो अहनी सचाभुवा सदःसदो वरिवस्यात उद्दिदा ॥ १०.०७६.०१

यथा । नः- अस्मदर्थम् । उभे अहनी- द्यावापृथिव्यौ । सचाभुवा- सहोत्पन्ने । सदःसदः- सर्वसदनेषु । उद्दिदा- उद्भेदकेन धनेन । वरिवस्यातः- परिचरतः । तथा । वः- युष्मान् । ऊर्जा- शक्तीनाम् । व्युष्टिषु- उदयेषु । आ ऋञ्जसे- आप्रसाधयामि । इन्द्रम्- परमेश्वरम् । मरुतः- प्राणविशेषान् । रोदसी- द्यावापृथिव्यौ । अनक्तन- व्यञ्जयत ॥१॥

तदु श्रेष्ठं सर्वनं सुनोतनात्यो न हस्तयतो अद्रिः सोतरि।

विदध्यर्थो अभिभूति पौंस्यं महो राये चित्तरुते यदर्वतः ॥ १०.०७६.०२

अत्यो न- तुरग इव । हस्तयतः- हस्तोपलक्षितशोभनकमोषितम् । अद्रिः- ग्रावोपलक्षितस्थैर्यम् । सोतरि- रसनिष्पादके उपासके । तत्- तम् । श्रेष्ठम्- उत्तमम् । सवनम्- रसम् । सुनोतन- निष्पादयत । यत्- यदा । अर्वतः- अश्वोपलक्षितप्राणान् । महो राये- महते दानयोग्यधनाय । तरुते- प्रयच्छति । तदा । अर्यः- आर्यशीलं तत् । अभिभूति पौंस्यम्- शत्र्वभिभावुकं वीर्यम् । विदत्- लभते ॥२॥

तदिद्व्यस्य सर्वनं विवेरपो यथा पुरा मनवे गातुमश्रेत्।

गोअर्णसि त्वाष्ट्रे अश्वनिर्णिजि प्रेमध्वरेष्वध्वराँ अशिश्त्रयुः ॥ १०.०७६.०३

यथा । पुरा- पुरातनकालतः । मनवे- विदुषे । गातुमश्रेत्- गच्छति तथा । अस्य- एतस्य । ग्रावणः स्थैर्यस्य । तत् । सवनम्- रसमयम् । अपः- कर्म । विवेः- व्याप्नोतु । गोअर्णसि- चिद्रश्मिसमूहमये । अश्वनिर्णिजि- प्राणसमूहमये । त्वाष्ट्रे- तनूकरणे शिल्पभूते उपासने । ईम्- एतान् । अध्वरान्- ध्वररहितान् धर्मान् । अध्वरेषु- स्वमार्गेषु । प्र- प्रकर्षेण । अशिश्त्रयुः- उपासका आश्रयन्ति ॥३॥

अप हत रक्षसो भङ्गुरावतः स्कभायत निर्ऋतिं सेधतामतिम्।

आ नो रयिं सर्ववीरं सुनोतन देवाव्यं भरत श्लोकमद्रयः ॥ १०.०७६.०४

भङ्गुरावतः- भङ्गकानि । रक्षसः- स्वार्थैकभावनानि । अप हत- विनाशयत । निर्ऋतिम्- पापम् । स्कभायत- स्तम्भयत । अमतिम्- अज्ञानम् । सेधताम्- निषेधत । नः- अस्मदर्थम् । सर्ववीरम्- सकलवीर्यगुणसम्पन्नम् । रयिम्- दानयोग्यसम्पदम् । आ सुनोतन- आभिमुख्येन निष्पादयत । अद्रयः- हे ग्रावाणः स्थैर्यप्रतीकाः । देवाव्यम्- देवरक्षितम् । श्लोकम्- मन्त्रम् । भरत- धारयत ॥४॥

दिवश्चिदा वोऽमवत्तरेभ्यो विभ्वना चिदाश्वपस्तरेभ्यः।

वायोश्चिदा सोमरभस्तरेभ्योऽग्नेश्चिदर्चं पितुकृत्तरेभ्यः ॥ १०.०७६.०५

दिवश्चित्- द्युलोकादपि । अमवत्तरेभ्यः- बलशालिभ्यः । विभ्वना चित्- ऋभुभ्योपि । आश्वपस्तरेभ्यः- प्राणवद्भ्यः । वायोश्चित्- वायोरपि । सोमरभस्तरेभ्यः- रसवेगवद्भ्यः । अग्नेश्चित्- अग्नेरपि । पितुकृत्तरेभ्यः- अन्नदेभ्यो ग्रावभ्यः स्थैर्यप्रतीकेभ्यः । वः- यूयम् । आ- आभिमुख्येन । अर्च- पूजयत ॥५॥

भुरन्तु नो यशसः सोत्वन्धसो ग्रावाणो वाचा दिविता दिवित्मता।

नरो यत्र दुहते काम्यं मध्वाघोषयन्तो अभितो मिथस्तुरः ॥ १०.०७६.०६

यशसः- यशस्विनः । नः- अस्मदर्थम् । सोतु- निष्पन्नम् । अन्धसः- रसम् । भुरन्तु- सम्पादयन्तु । ग्रावाणः- स्थैर्यप्रतीकाः । दिवित्मता- दीप्तिमत्तया । वाचा । दिविता- दीप्तिमत्तायां सत्तायाम् । कुर्वन्तु । अभितः- सर्वतः । मिथस्तुरः- त्वरमाणाः । आघोषयन्तः- शब्दयन्तः । यत्र । नरः- नेतारः । काम्यम्- कम्पनीयम् । मधु- रसम् । दुहते ॥६॥

सुन्वन्ति सोमं रथिरासो अद्रयो निरस्य रसं गविषो दुहन्ति ते।

दुहन्त्यधूरुपसेचनाय कं नरो हव्या न मर्जयन्त आसभिः ॥ १०.०७६.०७

रथिरासः- रंहणशीलाः । अद्रयः- ग्रावाणः स्थैर्यप्रतीकाः । सोमम्- रसम् । सुन्वन्ति- निष्पादयन्ति । गविषः- ज्ञानेषणाः । ते- अमी ग्रावाणः चित्तस्थैर्यप्रतीकाः । अस्य- एतस्य सोमस्य । रसम् । निः दुहन्ति । ऊधः- रसम् । उपसेचनाय- अनुभूतये । दुहन्ति । नरः- नेतारः ।

आसभिः- आस्यस्थैर्मन्त्रैः । न- सम्प्रति । हव्या- चरुपुरोडाशध्यानभावनादिहव्यानि । मर्जयन्ते-
शोधयन्ति ॥७॥

एते नरः स्वपसो अभूतन य इन्द्राय सुनुथ सोममद्रयः ।

वामंवामं वो दिव्याय धाम्ने वसुवसु वः पार्थिवाय सुन्वते ॥ १०.०७६.०८

एते- इमे । नरः- नेतारः । स्वपसः- शोभनकर्माणः । अभूतन- अभवन् । ये । अद्रयः- हे ग्रावाणः
स्थैर्यप्रतीकाः । इन्द्राय- परमेश्वराय । सोमम्- रसम् । सुनुथ- निष्पादयथ । ते यूयम् । वामंवामम्-
काम्यं काम्यं हव्यम् । वः- युष्माकम् । दिव्याय धाम्ने । प्रयच्छत । वः- युष्माकम् । सुन्वते- देवेभ्यः
रसनिष्पादकाय । पार्थिवाय- भूमिष्ठाय नराय । वसुवसु- सम्पदम् । प्रयच्छत ॥८॥

Dr. Rangaraj